

Hålogalandsrådet og Midt-Troms regionråd er interkommunale politiske råd som sammen representerer 17 kommuner i Midt-Troms, Sør-Troms og Ofoten. Sammen utgjør de 17 kommunene et viktig og allsidig område for nasjonal og alliert forsvarsaktivitet. Regionen er vert for viktige avdelinger fra Hæren, Luftforsvaret, Sjøforsvaret, Heimevernet og Spesialstyrkene.

Regionen er utpekt som et strategisk mottaks- og operasjonsområde for egne og allierte styrker med store øvingsområder, logistikkmessige fortrinn med nasjonale flyplasser med, europaveier, tilknytning til jernbanenettet, viktige havner. Regionen har 92 000 innbyggere.

Høringsuttalelse NOU 2023:17

Nå er det alvor — Rustet for en usikker fremtid

Hålogalandsrådet og Midt-Troms regionråd mener at Totalberedskapskommisjonens har levert en viktig analyse av dagens situasjon og videre har foreslått betydelige forbedringer av dagens beredskapssystem for Norge.

Logistikk og samferdsel

Nord-Norge nord for Tysfjorden er særdeles sårbar m.h.t logistikk og kommunikasjoner. Man kan beskrive området som en logistikkmessige øy da forbindelsene til omverden enkelt kan avskjæres da hoved transportrutene er få med liten eller ingen redundans.

Utbedring av flaskehalser i transportsystemet må ta fart. Som tidligere nevnt er transportsystemet ekstremt sårbart, både for værhendelser, men også ved overlagte handlinger som kan hindre forbindelsene.

Elektrifisering av samfunnet skaper nye utfordringer. Ferger og person- og varetransport vil i større grad blir elektrifisert. Også utrykningskjøretøy vil i noen grad bli elektrifisert. Man må derfor opprettholde fremdriftssystemer som er uavhengig at strømmettet fungerer. Strømmettet er like sårbart som veinettet med liten redundans og spredt produksjon.

Ledelse og organisering

Sårbar logistikk og demografi er bakgrunnen for at går inn for en desentralisering av styring og utførelse av beredskapsfunksjoner slik at beredskapens ledelse og utførelse skal kunne skje autonomt om landsdelen blir avskåret.

Den sivile beredskapen er splittet opp, ansvar er delt mellom forskjellige sektorer og organisasjoner. Planverket og finansiering av tiltak til de forskjellige aktørene, er derfor heller ikke koordinert tilstrekkelig. Vi støtter kommisjonens anbefaling om at man bør ha en langtidsplan som et sentralt virkemiddel for å styre og koordinere beredskapsressursene regionalt og nasjonalt.

- Det må arbeides målrettet med de tverrsektorielle utfordringer. Mange av sektorene i samfunnet styres fra Sør-Norge.
- Et tverrsektorielt ledelsessenter i nord som kan løse kriser på en desentralisert måte der man har en bedre oversikt over lokale og regionale ressurser og utfordringer.
- Ressurser må avsettes til tverrsektoriell nettverks- og relasjonsbygging mellom statlige, fylkeskommunale og kommunale organisasjoner, samt frivilligheten.
- Det er viktig å klargjøre roller, ansvar og myndighet i beredskapsarbeidet. Dette gjelder f.eks. (ikke uttømmende liste)
  - Politisk ansvar for å sammenstille og koordinere Totalforsvarets planverk. De militære og sivile planverk synes nå kun å bli koordinert der Forsvaret har behov. Det vesentlig at en helhetlig, tverrsektoriell tilnærming skjer for at Totalforsvaret skal bygges.
  - Samordning av Totalforsvarsøvelser.
  - Samordning av etterretning.

- Det må klargjøres om det er DSB eller Statsforvalteren som skal ha ansvaret for beredskapsarbeidet. Dette gjelder også Fylkesberedskapsrådet, det må være etablert og organisert i fred som det skal fungere i krise og krig.
  - DSB må styrkes og regionaliseres.
  - Statsforvalterens beredskapsfunksjon må styrkes.
- Etablering av et nytt departement for motstandsdyktighet bør vurderes. Et departement med sektorovergripende ansvar for beredskap er etablert av Finland, det kan være et godt eksempel til etterfølgelse.

Forsyningsberedskap

- Lagre av mat er private og sterkt sentralisert noe som gjør de sårbare og de er avhengig av kontinuerlig etterfylling fra Sør-Norge. Selvforsyningsgraden må derfor økes i Nord-Norge ved at et aktivt jordbruk kan opprettholde og øke produksjonen. Dette elementet er også svært viktig for bosetning og lokale ressurser.
- Enkelte samfunnsfunksjoner er avhengig av utstyr, forsyninger og reservedeler organisert etter *just in time* prinsippet. Derfor må man bygge opp en viss lagerbeholdning av essensielle artikler som er nødvendig for samfunnsdriften. Vi må gå fra *just in time* til *just in case*.
- Fiskerier og oppdrett bør ha egne beredskapsplaner for å kunne fortsette å utføre sitt virke i en krise eller krigssituasjon. I dette ligger også utstyr, drivstoff og logistikk.

Behov for næringslivets ressurser

Lokalt næringsliv er viktig i fred, krig og krise. Dette påpekes også i Totalberedskapskommisjonens rapport.

Våre mange små og mellomstore bedrifter når ikke opp i nasjonale anbudskonkurranser. Mange lokale bedrifter er for små til å håndtere store volum som for eksempel Forsvaret etterspør. Kort leveringstid fra regionale leverandører av varer og tjenester vil kunne være avgjørende i en situasjon der lengre logistikklinjer er brutt. Offentlige aktører bør derfor legge til rette for oppbygging av kapasitet i lokal leverandørindustri, ikke minst i Nord-Norge.

Totalberedskapskommisjonen slår fast behovet for en stadig tettere samhandling mellom Forsvaret og det sivile samfunn. I Nord-Norge innebærer dette at man må styrke den næringsmessige infrastrukturen gjennom kontrakts strategier og delte anbud for å styrke totalberedskapen.

Helse

Regjeringens tillitsreform delegerer myndighet og ansvar til bl.a. etater og helseforetak. Det blir spesielt viktig at den politiske bestilling til disse er klar og tydelig. Når vi nå avgir høringssvar til Totalberedskapskommisjonens arbeide og dets anbefalinger, ser vi tydelig hvordan disse ikke er del av helseforetakenes grunnlag for sine vurderinger.

Vi reagerer sterkt på at Helse Nord RHF's igangsatte utredning om funksjons- og oppgavedeling bare skal utrede spesialisthelsetjenesten isolert. Utredningen inkluderer i for liten grad primærhelsetjenestene i kommunene og berører ikke totalberedskapsperspektivet.

Utredningsarbeidet har startet uten at Helse Nord tar hensyn til andre svært relevante utredninger og kunnskapsgrunnlag som har kommet dette året. I arbeidet med ny sykehusstruktur i Nord-Norge tar Helse Nord ikke inn over seg konklusjonene til verken; Helsepersonellkommisjonen, Forsvarskommisjonen, Totalberedskapskommisjonen, Sykehusutvalget eller Forsvarssjefens fagmilitære råd. I høst kommer helseberedskapsmeldingen og en ny nasjonal helse- og sykehusplan. Neste år kommer Langtidsplanen for Forsvaret. Dette er kunnskapsgrunnlag som naturlig burde være en del av vurderingsgrunnlaget til Helse Nord RHF.

Norge har en samlet helsetjeneste i fred, krise og krig. Totalberedskapskommisjonen skriver at kommune- og spesialisthelsetjenesten skal yte helsetjenester til sivilbefolkningen, Forsvaret og allierte styrker som er i Norge i forbindelse med øvelser, kriser eller krig. I et totalberedskapsperspektiv må sykehus og kommunenes helsetjenester ha reserve- og lagerkapasitet for pasienthåndtering, utstyr og medisiner.

En robust og utholdende befolkning

- Det må avsettes større ressurser til å øke kunnskapen om beredskap i både befolkningen og blant ansatte i kommuner og andre organisasjoner som skal kunne løse en gitt krisesituasjon. Beredskap bør inn på timeplanen og i offentlig planverk på samme måte som klima.
- Tilfluktsrom må igjen gjøres tilgjengelig for befolkningen i tettbygde strøk
- Ved en større katastrofe som atomulykke, naturkatastrofe eller krig vil det kunne bli nødvendig å evakuere en stor andel av befolkningen. Tidligere var det evakueringsplaner for sivile ved en krigssituasjon, disse finnes ikke lenger og må revitaliseres

Frivillig sektor

Frivilligheten må styrkes. Dette kan gjøres gjennom tilskudd til utstyr, frikjøp av personell, kursing og en generell heving av status. Det bør også vurderes om organisasjonene fritas fra engangsavgiften og andre avgifter for kjøretøy og annet materiell som brukes.

Harstad, 16 oktober 2023

Setermoen, 16 oktober 2023

Kari-Anne Opsal
Regionrådsleder
Hålogalandsrådet

Toralf Heimdal
Regionrådsleder
Midt-Troms rådet